

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Криловець Наталія Володимирівна

УДК 821.161.2-1.09 (043.3)

ФІЛОСОФСЬКА ПОЕЗІЯ ЛІНИ КОСТЕНКО

10.01.01 – українська література

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Одеса – 2012

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Поезія як своєрідний національно-мовний феномен репрезентує багатоаспектне ставлення до сущого, що аксіологічно зумовлено здатністю людини за допомогою трансцендентної чутливості пізнавати дійсність, формуючи цілісний образ світу. Творчість видатної поетеси сучасності Ліни Костенко є надзвичайно цікавим ментальним простором етико-естетичних пріоритетів. Художня своєрідність її поезії стала предметом прискіпливої уваги багатьох літературознавців. Поетичний феномен Ліни Костенко зумовив різні концептуальні підходи осмислення, репрезентовані у працях С. Барабаш, В. Брюховецького, І. Дзюби, П. Іванишина, М. Ільницького, Г. Клочека, О. Ковалевського, М. Коцюбинської, Г. Кошарської, І. Кошелівця, А. Макарова, Г. Маковей, Р. Мариняк, В. Моренця, О. Никанорової, В. Панченка, О. Пахльовської, І. Пономаренко, В. Саєнко, Т. Салиги, Е. Соловей, В. Сулими, О. Тарана, Л. Тарнашинської, І. Фізера та ін.

Аналіз художнього філософування Ліни Костенко дає змогу відкрити нові грані поетичного світу письменниці. Важливо розглянути творчість поетеси в контексті як української, так і європейської філософської та культурологічно-естетичної думки, провести паралелі з іншими зразками поезії пізнання. У цьому плані цінними є наукові праці Л. Красної, А. Макарова, Н. Онищак, в яких автори під час вивчення творчого доробку Ліни Костенко використовують елементи семіотичного та герменевтичного аналізу.

У контексті нової парадигми вітчизняного літературознавства актуальною є потреба всебічного аналізу літератури ХХ століття, в тому числі й літератури шістдесятників. Останнім часом серед літературознавців зростає увага до філософських жанрів лірики, епосу та драми, до їх поетики.

Поезія Ліни Костенко, багата метафорикою та афористичністю, належить до найвищих взірців української класики. Зважаючи на порушені в ній натурфілософські, хронософські, культурософські, історіософські та морально-філософські проблеми, її можна віднести до філософського метажанру. Актуальність теми дисертаційної роботи ґрунтується на необхідності з'ясувати філософську глибину творчості поетеси як на рівні проблематики, так і поетики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження філософської поезії Ліни Костенко виконано в межах комплексного плану науково-дослідницької роботи кафедри журналістики та літературознавства Національного університету «Острозька академія». Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету «Острозька академія» (протокол № 2 від 24 вересня 2009 року), скоординовано на засіданні Бюро наукової ради НАН України з проблем «Класична спадщина та сучасна художня література» (протокол № 4 від 3 листопада 2009 р.).

Мета роботи полягає у дослідженні філософської проблематики у поезії Ліни Костенко та системному аналізі ключових проблем, що є базовими для філософської лірики. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- з'ясувати особливості рецепції творчості поетеси літературознавчою наукою;
- проаналізувати стан вивченості досліджуваної проблеми, пройдені та перспективні шляхи засвоєння філософської поезії Ліни Костенко;
- уточнити зміст дефініції «філософська поезія» та з'ясувати її специфічні риси в творчості поетеси;
- сформулювати ключові аспекти філософської концепції авторки на матеріалі конкретних віршів;
- висвітлити історіософські, культурософські, морально-філософські, релігіософські, хронософські та натурфілософські мотиви у поезії Ліни Костенко.

Об'єктом дослідження є поезії Ліни Костенко (ранні збірки, «Вибране», «Річка Геракліта», «Мадонна перехресть»), які належать до філософського метажанру та змішаних із ним інших художніх структур, а також вірші інших поетів із інтертекстуальними перегуками.

Предметом дослідження є філософська проблематика широкого тематичного діапазону в поетичних текстах авторки.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові концепції українських та зарубіжних учених, що містять обґрунтування філософських засад літератури. Це, передусім, праці Т. Волкової, А. Гризуна, Н. Мазепи, А. Макарова, Я. Поліщука, Е. Соловей, Б. Тихолоза, М. Гайдеггера, Г.-Г. Гадамера, О. Дмитровського, Є. Майміна, О. Михайлова, О. Павловського, Р. Співак, Г. Філіппова, К.-Г. Юнга та ін. У дослідженні філософської проблематики в творчості Ліни Костенко використано роботи С. Барабаш, Г. Клочека, О. Ковалевського, Г. Кошарської, Л. Красної, А. Макарова, Г. Маковей, Р. Мариняк, В. Моренця, І. Пономаренко, Т. Салиги, Е. Соловей, О. Тарана та ін.

Методи дослідження. Специфіка об'єкта дослідження, мета роботи зумовили використання певних методів дослідження, зокрема, розгляд поняття «філософська поезія» в культурологічному та історичному контексті здійснювався із залученням компаративістського методу. При дослідженні філософських поетичних текстів Ліни Костенко були задіяні такі літературознавчі методи та прийоми: філологічний коментар, системний, герменевтичний, порівняльно-історичний, типологічний, біографічний, архетипний, психологічний та інші, що зумовлено багатством залученого до дослідження матеріалу, його літературною й естетичною глибиною.

Філологічний коментар виявився плідним у виявленні художніх смислів в образній тканині поетичного твору. Системний метод є визначальним для дослідження художнього хисту як цілісного феномену, який складається із взаємопов'язаних компонентів. Поруч з цим, він дає змогу осмислювати талант поетеси як чільний системотворчий чинник її художнього світу. Герменевтичний метод задіяний при інтерпретації філософських поезій. Застосування порівняльно-типологічного методу дало змогу провести зіставлення основних рис творчої манери Ліни Костенко з іншими поетами – О. Олесем, Б.-І. Антоничем, Д. Павличком, М. Вінграновським, В. Симоненком, Л. Талалаєм. Спорадичне використання архетипного та психологічного методів дозволило глибше проникнути як у світ колективної пам'яті народу, так у внутрішній духовний світ людини, що сприяло глибшому засвоєнню поезії Л. Костенко.

Наукова новизна дослідження пов'язана з актуальністю теми та вибором методології дослідження. Новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- робота є одним із перших системних досліджень, у якому філософська поезія Ліни Костенко стала об'єктом цілісного аналізу;
- вперше здійснено комплексне дослідження індивідуального філософування поетеси як чинника конструювання її авторської художньої моделі світу;
- запропоновано дефініцію філософської лірики та її структурний поділ (зокрема, вперше виділено хронософську поезію як окрему тематичну групу);
- окреслено основні субстанційні опозиції філософської лірики поетеси;
- залучено наукові концепції М. Гайдеггера, Г.-Г. Гадамера до інтерпретації хронософських, культурософських та історіософських поезій Ліни Костенко;
- виділено притчевість як одну з найголовніших ознак філософської поезії;
- здійснено аналіз філософської лірики поетеси на широкому інтертекстуральному тлі.

Теоретичне значення дисертації полягає в тому, що вона розширює і збагачує уявлення про філософську поезію як феномен. Робота є прикладом аналізу філософської поезії, системне дослідження якої також винесено на рівень теоретичного узагальнення. У теоретичному осмисленні філософських та художніх засад творчості Ліни Костенко розкриваються історіософські, культурософські натурфілософські, хронософські та інші міркування поетеси.

Практичне значення одержаних результатів. Дисертаційна робота становитиме інтерес під час ґрунтового дослідження філософської проблематики в українській літературі ХХ – початку ХХІ століть, вона може бути використана для розробки лекційних курсів із новітньої української літератури, спецкурсів і спецсеминарів, у підготовці навчальних посібників, а також у написанні студентами курсових, дипломних, магістерських робіт, присвячених творчості Ліни Костенко.

Апробація результатів дисертації. Розділи дисертаційної роботи обговорювалися на звітних засіданнях кафедри журналістики та літературознавства Національного університету «Острозька академія». Основні аспекти дисертаційної роботи висвітлено у доповідях, виголошених на звітній науково-практичній викладацько-студентській конференції Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, 2010), а також на щорічних наукових викладацько-студентських конференціях «Дні науки» в Національному університеті «Острозька академія» (Острог, 2010, 2011). За положеннями дисертації опубліковано 4 статті у фахових виданнях України.

Публікації. Результати наукового дослідження, основні положення роботи викладено у 4 статтях, надрукованих у фахових виданнях.

Структура та обсяг роботи відповідають меті та поставленим завданням. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури, який нараховує 364 найменування. Загальний обсяг роботи становить 213 сторінок (текстова частина – 181 с.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** окреслено проблематику дисертації, обґрунтовано актуальність теми, окреслено ступінь її опрацювання в науково-критичній літературі, визначено об'єкт та предмет, сформульовано мету та завдання, охарактеризовано його методологічну основу, з'ясовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, а також подано інформацію про апробацію роботи та її структуру.

У *першому розділі* – «**Літературно-критичні і теоретичні аспекти творчості Ліни Костенко**» – простежено становлення костенкознавства та уточнюється наповнення поняття «філософська поезія».

Підрозділ 1.1 «Проблема рецепції творчості поетеси», присвячений аналізу дослідницької думки про творчість Ліни Костенко тривалістю в півстоліття, містить теоретико-методологічне обґрунтування роботи. Літературно-критичний дискурс творчості поетеси характеризується нерівномірністю в діахронічному зрізі, що зумовлено як іманентно естетичними, так і суспільно-історичними чинниками.

Рання творчість поетеси не була поцінована належним чином, оскільки не вкладалася в прокрустове ложе тогочасних соцреалістичних формул. Ідеологічно заангажовані радянські критики у своїх статтях та рецензіях негативно відгукувалися про перші її збірки. І лише після виходу у світ третьої книжки – «Мандрівки серця» (1961) – вітчизняні літературознавці й письменники (Б. Антоненко-Давидович, М. Коцюбинська, Л. Новиченко, Л. Первомайський, В. Симоненко) та діаспорні (І. Кошелівець, Ю. Лавріненко, Є. Маланюк) заговорили про Ліну Костенко як про справжнього поета.

Після виходу наступних збірок – «Над берегами вічної ріки» (1977), «Неповторність» (1980) та роману у віршах «Маруся Чурай» (1979) – розпочався другий етап літературно-критичного дискурсу творчості поетеси. У пресі одна за одною почали з'являтися літературно-критичні статті В. Брюховецького, М. Ільницького, А. Макарова, О. Никанорової, М. Слабошпицького, Е. Соловей, С. Соложенкіної та ін. Літературознавча рецепція цього періоду позначена переломним підходом до розуміння феномену творчості Ліни Костенко з погляду художньо-естетичних критеріїв.

Ґрунтовніше засвоєння творчості поетеси починається після виходу у світ її поетичних книг «Сад нетанучих скульптур» (1987), «Вибране» (1989). Окрім цікавих рецензій на творчість поетеси, з'явилися монографії В. Брюховецького, Г. Кошарської, О. Ковалевського; захищено кандидатські дисертації В. Біляцької, Т. Коляди, Г. Маковей, Р. Мариняк, І. Пономаренко, О. Степанюк, О. Тарана, А. Яковця та докторську С. Барабаш, у яких представлено широкий діапазон методологічних підходів різного рівня актуальності. З'явилися навчально-методичні посібники С. Барабаш, В. Панченка, Г. Клочка, Л. Краснової. Об'єктом костенкознавчих досліджень стали інтимна поезія, історіософські, екзистенційні, культурологічні, релігійні, натурфілософські мотиви, інтертекстуальність, філософська проблематика тощо.

На сьогодні творчість Ліни Костенко розглядається у кількох аспектах: лінгвістичному, літературознавчому та філософському. Поряд із традиційними підходами (В. Біляцька, В. Брюховецький, М. Ільницький, Г. Клочек, М. Слабошпицький, О. Таран та ін.) в костенкознавстві активно використовується поетика експресивності (Г. Кошарська), архетипний метод із залученням компаративістського (Р. Мариняк), міфопоетика (Д. Козій, В. Саєнко, Т. Салига, І. Фізер, А. Яковець), феміністична інтерпретація (О. Забужко, Г. Кошарська, Г. Маковей), семіотичний метод (Т. Коляда, Н. Онищак), концептуально-аналітичний, який ґрунтується на іманентній інтертекстуальності та синтезі мислення, герменевтичний та психологічний аналіз (С. Барабаш, І. Пономаренко); аналіз на філософських засадах екзистенціалізму та кордоцентризму (О. Ковалевський) тощо.

У *підрозділі 1.2 «Філософська поезія як жанр»* окреслено дефініцію філософської поезії. Принагідно з'ясовано теоретичний інструментарій роботи.

Ще з давніх часів література і філософія тісно взаємодіяли і взаємозбагачувалися, про це свідчать численні праці видатних філософів минулого, які водночас були і літераторами. У широкому сенсі слова кожному творові властивий певний філософський зміст, однак це не робить його філософським. Є *філософські вірші*, в яких оприявлено певний філософський зміст, і *власне філософські*, що являють собою своєрідну жанрову структуру лірики. До філософської поезії належать такі твори, в яких філософська ідея стає складником художнього осмислення дійсності і перебуває в центрі авторської моделі світу.

До філософської поезії почали активно звертатися в другій половині ХХ ст. Т. Волкова, О. Дмитровський, А. Гризун, А. Каспрук, Б. Корсунська, В. Кульчицький, Н. Мазепа, Є. Маймін, О. Михайлов, О. Павловський, Я. Поліщук, Е. Соловей, Р. Співак, Б. Тихолоз, Г. Тукалова, Г. Філіппов та ін. Що стосується визначення філософської поезії, то в українському критико-літературознавчому дискурсі досі немає чіткої дефініції цього поняття.

Філософську лірику називають «концептуальною думкою» (А. Гризун), «лірикою думки» (Б. Корсунська), «напрямком поезії» (Н. Мазепа), «роздумом» (О. Павловський, Г. Філіппов), «явищем літератури» (С. Руссова),

«жанровим явищем» (Е. Соловей), «особливою художньо-структурною змістовою єдністю» (Р. Співак), «філософською рефлексією» (Б. Тихолоз), «різновидом поезії» (Р. Халілов).

У дисертації звернуто увагу на монографічне дослідження Р. Співак «Російська філософська лірика: Проблеми типології жанрів», у якому розроблено теорію філософської лірики, що ґрунтується на системному аналізі її як цілісного художнього явища. Р. Співак уперше запропонувала поняття метажанру як структурно вираженого, нейтрального щодо літературного роду, стійкого інваріанту багатьох історично конкретних способів художнього моделювання світу, що об'єднуються спільним предметом художнього зображення. У творах, що належать до філософського метажанру, предметом зображення є всезагальні основи буття, художні опозиції в них, виповнюючись субстанційним змістом, бувають соціально-філософськими, морально-філософськими чи натурфілософськими. Окрім філософського метажанру, є феноменологічний та типологічний. Оскільки чисті метажанри в літературі зустрічаються нечасто, то поєднання філософського з феноменологічним чи типологічним значно розширює художньо-пізнавальні можливості філософської лірики, вводячи в коло її об'єктів психологічний світ особистості, соціально-побутове й ідеологічне життя поколінь, націй тощо.

Цілий комплекс теоретичних та історико-літературних проблем, пов'язаних з явищем філософської лірики, розкрила у своїй монографії «Українська філософська лірика» Е. Соловей.

Залежно від предметної спрямованості філософської поезії виокремлюють натурфілософську, хронософську, культурософську, історіо- і націософську, морально-філософську лірику, що в цілості складають особливу поетичну філософію буття.

Отже, філософська поезія належить або виключно до філософського метажанру, або ж до змішаної структури (філософський метажанр поєднується з феноменологічним чи типологічним), але при цьому в ній зберігаються власне філософські риси: своєрідний предмет зображення та тип сюжетотворчих опозицій, особливий часово-просторовий континуум, конкретно-чуттєве втілення ідеї в художній образ, специфічна суб'єктна організація тощо. Філософська поезія постає як у найрізноманітніших стійких ліричних формах, так і поза ними.

У *другому розділі* – «**Модуси світорозуміння у поезії Ліни Костенко**» – досліджується художня філософія поетеси. Структурними елементами поетичного світу авторки є природа, час, культура, історія.

Підрозділ 2.1 «Натурфілософська поезія» присвячено аналізу натурфілософської проблематики у віршах Ліни Костенко. В її натурфілософських поезіях простежуються основні філософські опозиції: людина – природа, життя – смерть, гармонія – дисгармонія, особистість – усезагальні закони буття, які набувають субстанційного значення. В українській філософській поезії світ природи виступає об'єктом і суб'єктом одночасно. Ця риса властива й натурфілософським творам поетеси.

Досліджено, що у натурфілософських поезіях Ліни Костенко переважають такі основні типи взаємин людського і природного світів, як діалог і коеволюція. Натурфілософські вірші поетеси («Послухаю цей дощ. Підкрався і шумить», «Мене ізмалку люблять всі дерева...») позначені панекзистенційною єдністю двох світів: людського і природного. На це вказують й інші дослідники її творчості (С. Барабаш, Д. Дроздовський, О. Ковалевський та ін.).

На поезіях Ліни Костенко відчутно позначилася й тютчевська філософська концепція («всё во мне и я во всем»), суть якої полягає в отождненні людини з усім сущим у природі, і навіть більше – в повній розчиненості в ній. Простежено, що Ліна Костенко тонко відчуває глибинну єдність світу, відтворює в поезіях мегапростір та взаємозв'язки між його складниками. Одним із них є людина. В єднанні макрокосму з мікрокосмом і виявляється найвища сутність буття.

В основі натурфілософських поезій «Природа мудра. Все створила мовчки», «Стояла груша, зеленів лісочок» лежить пантеїстичне світорозуміння. Творчі сили, заховані в природі, здатні гармоніювати Всесвіт. Це споріднює поетесу з Лесею Українкою, П. Тичиною, Б.-І. Антоничем, М. Вінграновським, Л. Талалаєм. Природа в її поезії зазнає антропоморфізації («Цей ліс живий», «Ліс», «Шипшина важко віддає плоди»).

У творчості Ліни Костенко наявні всі три парадигми взаємодії людини з природою (за А. Кутирьовим): споглядання, діяльність, спілкування. Спілкування з природою супроводжує людину на всіх стадіях її становлення як духовної істоти. У рівноправності двох світів, у гармонійності їхніх стосунків і почувань Ліна Костенко вбачає найвищу сутність людського буття. Відчужена від природи людина виявляється відчуженою і від самої себе.

Звертається авторка й до екологічної теми («Над Везувієм сніг. Над фіордами спека», «Чорні верби над ставом», «Чорнобиль-2», «На березі Прип'яті спить сатана», «Ластівки тікають із Європи», «Одкам'янійте, статуї античні...»). У натурфілософській поезії Ліни Костенко окреслюються такі найголовніші опозиції: природа – цивілізація; людина – наслідки її діяльності; людина – майбутнє Землі. У творах поетеси, що порушують глобальні

екологічні проблеми, універсальна опозиція «природа – цивілізація», переростає в онтологічно глибшу: «життя – смерть».

Розбудовуються в поезії Ліни Костенко й образи лісу, саду, річки, які входять у внутрішній світ ліричної героїні і стають невід'ємною його частиною, що уособлює мрію, рятунок від самотності та неволі окультуреного світу. В образі лісу авторка художньо втілює думку про єдність Світобудови, непереборність законів природи, межі та їх відносність у часі й просторі. Ліс постає межею між ірреальним та реальним, це трансцендентний простір, який безпосередньо єднає людину з космосом. Саме в ньому відбувається втеча від самотності, сірої буденщини. Поетеса змальовує міфопоетичний образ лісу, в якому фольклорні елементи поєднуються з філософською думкою.

Зустрічається у віршах і образ саду, що передає духовну енергетику, яка традиційно пов'язується з первісним міфологічним світоглядом, збереженим дотепер у глибинах етногенетичної пам'яті. Екзистенційна філософема саду уособлює простір гармонійності й довшеної цілісності буття. З цим образом на філософському рівні органічно пов'язується ідея вічного руху й оновлення, а також плинності людського буття. Сад у віршах постає просторовою межею між молодістю і старістю, між реальним й ірреальним, символізує чистоту й невинність дитячої душі. Це простір безпеки, затишку, радості.

Виразно простежується у творах Ліни Костенко й дихотомія образу осені: осінь природи – «осінь» людини. В архетипному образі осені втілено сутність людського життя, зокрема плинність часу і його непроминальність.

У підрозділі 2.2 «Хронософська поезія» досліджується проблема часу у філософських поезіях Ліни Костенко. Час буває об'єктивним і суб'єктивним, вічним і миттєвим водночас, він може рухатися і зупинитися.

Проблема часу переосмислена у творчості Ліни Костенко по-новаторському. Її хронософську поезію переважно витримано в двох метажанрах: філософському та феноменологічному. Для неї час змінний і незмінний, проминальний і вічний. Основною у хронософських поезіях є філософська опозиція *мить* і *вічність*.

У художньо-філософському баченні Ліни Костенко час перетікає у вічність, а життя вміщується в одну мить. Людське ж існування завжди трагічне, тому що воно підкоряється часу як потоку, який веде його до завершення, скінченності. Життя-існування не виходить за межі часу. Звідси гайдеггерівське устремління до постійного виходу за свої межі.

Вічність особистості – не заперечення тимчасовості (проминального часу), а перемога над його байдужим безпам'ятством, лінійно-незворотнім характером. Безсмертя особистості означає нове буття пам'яті. У хронософській поезії Ліни Костенко окреслюється часова тріада: «час (мить) – вічність – пам'ять». *Час (мить)* перетікає у *вічність*, а мить причетності до вічності забезпечує *пам'ять*. Пам'ять є символічним відтворенням минулого, його поверненням, відтворенням у теперішньому.

У поезіях Ліни Костенко відбувається сутнісне перетікання минулого в теперішнє і майбутнє. Людське буття з'єднує в собі різні моменти часу. Одним із найвизначальніших у лірико-філософських рефлексіях поетеси («Мені відкрилась істина печальна...», «Нехай підждуть невідкладні справи», «Життя іде і все без коректур», «І засміялась провесінь: – Пора!») є мотив проминальності, хоча Ліна Костенко змальовує і час вічний, незалежний від людини, розширений аж до вселенських масштабів.

Загостре відчуття протікання часу, невпинність його руху, намагання хоч якось зупинити свою проминальність – найхарактерніші риси більшості хронософських віршів Ліни Костенко. У протиставленні людської проминальності і безсмертя авторка часто ставить аксіологічні акценти. Поетеса переконана, що справжні цінності залишаються нетлінними у віках, їх мірило існування – вічність. Казка дитинства у хронософських творах Ліни Костенко часто стає тою з'єднувальною ланкою між міфологією та літературою, яка сприяє осмисленню неперехідних цінностей і «законів вічності».

Перманентна нескінченність часу підсилюється образом «вічної ріки», який уособлює ідею нетлінності й безсмертя. Ріка є символом єднання минулого – теперішнього – майбутнього.

У хронософських поезіях «Звичайна собі мить...», «Страшний калейдоскоп», «Старий годинник» простежується особливе зацікавлення найменшою з одиниць часовиміру – миттю. Ліна Костенко художньо осягає сутність цього часового проміжку, простежує взаємозв'язки минулого, сучасного й майбутнього та долучає його до вічності як надчасової категорії.

У підрозділі 2.3. «Культурологічний вимір художнього світу» аналізується тема творчості. Підкреслено, що саме в культурі індивід самореалізується, об'єктивує своє внутрішнє, а відтак реалізується як творча особистість, котра в змозі контролювати «свої світи». Через творчість відбувається прорив до вищих ментальних сфер. Людське існування і духовна свобода є іманентно-імпліцитними ознаками, які через творчість відкривають свою глибинну сутність.

Ліна Костенко присвятила феномену поезії низку творів («Поезія згубила камертон», «Яка різниця – хто куди пішов?», «Стеля і стеля...»), сповнених філософського підтексту. У поезії авторки проаналізовано традиційні для мистецтва філософські проблеми митця і таланту, митця й народу, митця і влади, мистецтва в контексті світових традицій, котрі розкриваються в культурософській площині.

Із темою творчості тісно пов'язане осягнення культурно-художнього досвіду минулого та мотив прапам'яті народу. Культурософська проблематика набуває гострого націософського звучання, позаяк повнокровна життєдіяльність індивіда можлива лише за умови невідривності від долі народу та його традицій. Українська ментальність, культура народу стає джерелом натхнення для митця. Доведено, що поет, відірвавшись від народу, не тільки не визволяється духовно, а, по суті, позбавляє себе не лише свободи, а й сенсу життя.

Окреслюються в культурософських поезіях Ліни Костенко філософсько-моральні опозиції *прометеїзм – морфеїзм, прометеїзм – протеїзм, вірність – зрада*; соціально-філософські: *митець – юрба, митець – сусільство, митець – влада*.

Розробляє Ліна Костенко у віршах «О, не взискуй гіркого меду слави!», «Неправда хлопці...» проблему слави, продовжуючи творчу традицію Т. Шевченка. Оманлива сутність слави є згубною для справжнього поета, адже найвища нагорода для митця – долучення до безсмертя. Творець, безпосередньо пов'язаний зі своїм народом, несе моральну відповідальність за його долю. Народ же дарує безсмертя і славу митцеві. У багатьох віршах митцю протиставляється юрба, душевна сліпота якої та неспроможність відрізнити добро від зла призводить до духовного занепаду, деградації.

Мистецтво є художнім виявом інтросвіту поета, що рятує його від небуття, єднає різні епохи та народи світу. Як охоронець культури і духовності, він живе на грані часів: минулого, теперішнього та майбутнього. Поезія без внутрішньої правди стає звичайним віршуванням, яке не витримує перевірки часом. Авторка потверджує думку, розроблену онтологічною герменевтикою, що в основі мистецтва завжди лежить істина. Поет, котрий зраджує високе покликання, втрачає і своє людське обличчя. Такий митець ніколи не долучиться до вічності.

Порушується у віршах «Стоїть у ружах золота колиска», «Вночі із хаосу безсоння», «Душа моя, знайди біда!» і проблема філософської сутності поезії. Її витoki Ліна Костенко вбачає у світі дологічного буття. Поезія має зв'язок із первісним емоційно-образним типом мислення. Відчуття в людині первинніші, ніж розум, а уява й фантазія – ніж логіка. Відтворення первісної духовності індивіда допомагає пізнати трансцендентний світ. Під час спілкування з Абсолютом відбувається процес божественного прозріння, таємничого осягання, просвітлення. Часове переростає у вічне.

Осягнення істини буття і прозріння в ній можливе у двох напрямках: інтенціональному й інтроспективному. Для інтенціонального досить вагомим є єднання думки й почуттів, логіки та інтуїції, що знаходить своє місце в емоційно-образному творчому екстазі митця. Це є художнє прозріння-у-світ, коли невидимий світ розкриває свою глибинну сутність. Однак без інтроспективного напрямку трансгресії цілісного осягнення істини не досягти, оскільки в прихованих глибинах підсвідомості митця, в культурно-генетичних архетипах міститься цінна інформація, яка під час осягання надає художньому образу трансцендентної новизни. У поезії Ліни Костенко спостережено поєднання обох напрямів осягнення істини («Буває мить якогось потрясіння»). Це дає картину цілісного бачення світу і місця самого себе у ньому.

У *підрозділі 2.4. «Націософські та історіософські мотиви»* аналізується специфіка їх трактування. У творах поетеси стверджується, що історія набуває нового життя в сучасності, а індивід долучається через минуле до вічності. Важливим складником духовного життя нації є формування історичної свідомості. Тому екзистенційними, онтологічно важливими для Ліни Костенко є ідея спадкоємності в культурі та тема історичної пам'яті («В маєтку гетьмана Івана Сулими», «Куди йдемо?..», «Цавет танем!»).

Розмикаючи часо-простір, поетеса поринає у світ історично-культурних епох минулого, переносить у сьогодення злети й падіння, перемоги й поразки історичних постатей, щоб застерегти нащадків від помилок у майбутньому. Творчість Ліни Костенко виростає з національної фольклорної традиції, розчиняючи в собі особистісні інтенції письменниці.

Розробляючи історичну тему, Ліна Костенко порушує актуальні проблеми національної психології українців, надає їм філософського звучання. В основі більшості історіософських поезій такі опозиції: індивід – юрба, проминальне – вічне, вірність – зрада, пасіонарність – індіферентність, пасеїзм – профетизм тощо. Проблема зв'язку поколінь, цільності духовного життя людства – одна з провідних у цих творах.

Осмилюючи проблему нації, поетеса акцентує на відсутності національного духу в поневоленого народу, на захопленні прагматизмом й оманливими ідеологіями. Ментальний удар, спричинений національною несвободою, ослаблює етнічне самозбереження, вітальні сили народу. Уражений менталітет призводить до переродження й

духовного рабства. Етнічне переродження нації відбувається через нищення мови як основи буття. Тому Ліна Костенко в історіософських поезіях осмислює й феномен мови та її місце і значення в житті як окремої людини, так і суспільства в цілому («Які слова страхітливі – дволикість...», «Біль єдиної зброї», «Я вам цей борг ніколи не залишу»).

Осягнення уроків минулого рідного та інших народів проектується на власну національну екзистенцію («Місто Ур», «Плем'я Тода», «Циганська муза»), виповнюючи ці твори притчевістю, надаючи їм всезагального звучання. Параболічне оформлення художньої концепції твору, як відомо, є однією з найхарактерніших ознак філософської поезії.

Звертаючись до легендарних жіночих постатей Марусі Богуславки, Горислави-Рогніди, Ліна Костенко досліджує дилему екзистенційного вибору, яку вони повинні вирішити в умовах фізичної й духовної несвободи. Субстанційна філософська опозиція *gente – patione* осмислюється поетесою в морально-етичних категоріях: вірність – зрада, добро – зло.

По-новаторському трактує Ліна Костенко образ Жанни д'Арк у вірші «Руан». Надаючи своїй героїні рис пасіонарного провідника, поетеса переконливо доводить, що орлеанська діва ціною власного життя звільняє морально убогий натовп від мракобісся, духовно вивисує його.

Філософська проблематика багатьох історіософських творів поглиблюються численними інтертекстуальними зв'язками.

Дослідженню морально-філософських аспектів у поезіях Ліни Костенко відведено *третій розділ* дисертації – **«Морально-філософська проблематика в творчості поетеси»**.

У *підрозділі 3.1. «Філософія любові»* висвітлено тему любові як своєрідної форми самопізнання та саморозвитку індивіда. У багатьох віршах поетеси змальовано любов не фізичну, а духовну, трансцендентно нескінченну, сповнену містичних осяянь. Філософема любові часто розкривається в натурфілософській площині («Недумано, негадано...», «Ти пам'ятаєш, ти прийшов із пристані», «Біля білої вежі...»). Природа, заряджена енергією любовного почуття, возвеличує, виводить закоханих за реальні межі у сферу вічності, недосяжності.

Безсловесний порив, що відображає стадію інтуїтивного пізнання, сферу несвідомого, є станом відчуття цілісності, повноти й порівнюється з любов'ю, екзистенціалістське трактування якої полягає в об'єднанні роз'єднаних частинок у масштабніших, глобальніших вимірах. Недаремно найяскравіший момент кохання перетворюється на мить дотику до Всесвіту. Слід відзначити, що в художньому світі Ліни Костенко оприявнюються нові грані феномену любові. Коханню відведена роль Абсолюту, надії на духовне безсмертя («Божевілля моє, божемилля...», «Сади стояли в білому наливі»).

Досліджено, що в любові-самотворенні, любові-цілісності й відбувається вихід за межі людського, поділеного на дві статі. У ній твориться вільне буття тих, хто любить, як особистісне життя, *наджиття*.

Любов космічна саме й потрібна для світової гармонії. Однак вона вимагає величезної самовіддачі, аж до повного самозречення. Відтак дуже часто в поезії Ліни Костенко розгортається широкий емоційний спектр любові – від найвищої піднесеності до спокійніших, навіть пригасаючих станів.

У багатьох віршах поетеси в основі лежить конфлікт між думкою й почуттям («Я дуже тяжко Вами відболіла», «Я кину все. Я вірю в кілометри», «Це не чудо, це чад...»). Глибинною основою людського життя є емоції. Саме у них і приховано той фундаментальний і найпосутніший зв'язок із природою, світом, людьми, космосом. Таємницю почуттів майстерно береже сама природа, непідвладна скептичному людському розуму, який часто перетворює одвічну гармонію на безликий хаос. Відтак і виникає внутрішній конфлікт розуму й серця. Радість – печаль, надія – безнадія, віра – сумнів, вічне – проминальне, суєтне – неповторне, мрія – дійсність – у таких опозиціях постає цей конфлікт у віршах поетеси.

Єднання в любові радості і смутку споріднює інтимну лірику поетеси із творами О. Олеся, В. Сосюри, Д. Павличка та ін.

Щастя і любов тісно переплітаються зі стражданнями, звідси й вибухові перепади емоцій. «Трояка деструкція любові» (Ж.-П. Сартр) окреслюється в поезіях «Епілог», «Ти дивишся. А я вже – як на трапії», «...І не дивуй, що я прийду зненацька». Любов у Ліни Костенко ідеалізована, вона накладає табу як на фізичні контакти, так і на словесне оприявнення тілесності, що тісно ув'язується зі східною духовною традицією «мовчання» чи «безгоміння».

У *підрозділі 3.2. «Біблійні алюзії в творчості поетеси»* з'ясовано важливу роль використання біблійних сюжетів, образів у розкритті етико-естетичного світу людини.

У релігійософських поезіях Ліни Костенко відбувається осягнення людського і божественного, профанного та сакрального. Розуміння іманентних виявів сакрального в художньому світі поетеси розкривається через систему

морально-етичних категорій. Морально-етичні проблеми святості і гріха, добра і зла – невід’ємні складники *sacrum*’у, що дозволяє побачити справжню екзистенційну сутність людини, розкрити істину найглибших таїн священного через багатозначну метафоризацію, ремінісценції, метафори, алегорії, символи, іронію, сарказм тощо.

Світ біблійних сюжетів та образів Ліна Костенко майстерно проектує на наше сьогодення, органічно поєднуючи два часові пласти – минуле й теперішнє. Відтак образи Ісуса Христа, Божої Матері, апостола Петра, Адама, Єви, Іоанна Предтечі, Давида, Якова, Пилата, Варави, Іуди, Гефсиманського саду, Голгофи під пером поетеси часто набувають історіософського звучання.

Бог у Ліни Костенко постає у двох іпостасях: творчій і руйнівній. Цю другу іпостась поетеса «заряджає» іронією, щедро наділяючи її людськими, переважно негативними, рисами («Райська елегія», «Сьоме небо»). Біблійні мотиви часто екстраполуються тут на суспільно-політичну ситуацію.

Біблійні алюзії в творчості поетеси набувають гострого морально-філософського звучання. Філософські узагальнення, гостре протиставлення святого і буденного, сакрального і профанного, святого і гріховного, конфлікт високого й земного в душі людини, трагізм вибору правильного шляху є основними в релігіософських віршах авторки («Балада про здоровий цинізм», «Був Ірод, і була Іродіада», «Перш, ніж півень запіє...»).

По-новаторському трактує Ліна Костенко образ Ісуса Христа. Син Божий виступає в її творчості послідовно демократичним, шляхетним, жертвним і всепрощаючим.

У **Висновках** підсумовано основні положення дисертаційної роботи.

Сучасне костенкознавство характеризується здебільшого традиційними підходами до аналізу творчості поетеси, хоча залучаються й поетика експресивності, міфопоетика, феміністичні, семіотичні інтерпретації, концептуально-аналітичний підхід, що ґрунтується на іманентній інтертекстуальності та синтезі мислення; герменевтичному та психологічному аналізі, архетипний метод із залученням компаративістського, аналіз на філософських засадах екзистенціалізму й кордоцентризму тощо.

Філософська поезія належить або виключно до філософського метажанру, або ж до змішаної структури (філософський метажанр поєднується з феноменологічним чи типологічним), але при цьому в ній зберігаються власне філософські риси: своєрідний предмет зображення та тип сюжетотворчих опозицій, виповнених субстанційним змістом (життя – смерть, час – вічність, любов – ненависть, вірність – зрада тощо); особливий часово-просторовий континуум, який універсалізується й максимально розширюється до вічного часу, що надає творам параболічності; конкретно-чуттєве втілення ідеї в художніх образах, які мають узагальнений характер або ж укрупнюються до «образу-ідеї»; специфічна суб’єктна організація (тяжіння до позаособових та узагальнено-особових форм вираження авторської свідомості або ж «розчинення» в тексті поетичного світу автора) тощо. Філософська поезія може втілюватися як у найрізноманітніших стійких ліричних формах, так і поза ними.

Натурфілософська лірика поетеси реалізована головним чином у поєднанні двох метажанрів: філософського і феноменологічного. В натурфілософській поезії Ліна Костенко заглиблюється в таємниці прабуття, коли два світи взаємозбагачувалися, взаємопроникали, а людина практично розчинялася в природі. У творчості поетеси переважають два типи співвідношень між людиною і природою: діалог і коеволуція. Натурфілософська лірика Ліни Костенко репрезентує панекзистенційну єдність двох світів – людського і природного. Естетичне в природі визначає етичні орієнтири та цінності людини.

Прадавні образи лісу, саду, річки, до яких звертається поетеса, набувають художньої багатозначності. Світ природи – це простір, у якому відбувається єднання реального й ірреального. Образи лісу, саду, річки входять у внутрішній світ ліричної героїні, стають невід’ємною його частиною, яка уособлює мрію, рятунок від самотності та неволі світу цивілізації.

Людина – природа; природа – цивілізація; людина – наслідки її діяльності; людина – майбутнє Землі – такі найголовніші проблеми в натурфілософській поезії Ліни Костенко. Питання часу, історіософії, любові порушуються у тісному зв’язку із натурфілософськими проблемами. Поетеса в образі осені втілює сутність людського життя.

Хронософська поезія Ліни Костенко посідає чільне місце поряд з іншими тематичними групами (антропософська, морально-філософська, історіософська, націософська, культурософська, натурфілософська, релігіософська тощо). Час у поетеси змінний і незмінний, проминальний і вічний. Основною у її поезії є філософська опозиція миті й вічності. У художньо-філософському баченні Ліни Костенко час перетікає у вічність, а життя вміщується в одну мить. Відбувається також сутнісне перетікання минулого в теперішнє і майбутнє. Концепт часу осмислюється й у тих творах, де хронософські мотиви органічно поєднуються із натурфілософськими, культурософськими, історіософськими, морально-філософськими тощо.

Тема творчості, поезії посідає одне з найважливіших місць у культурософській ліриці авторки. Культурософська проблематика часто набуває націософського звучання. Українська ментальність, культура народу стають джерелом натхнення для митця. Багато віршів присвячено філософському осягненню феномену Слова, проблемі суспільної ролі митця, слави. Витоки поезії Ліни Костенко вбачає у світі дологічного буття.

В основі більшості історіософських поезій такі опозиції: індивід – юрба, проминальне – вічне, зрада – вірність, пасіонарність – індиферентність, пасеїзм – профетизм тощо. Проблема зв'язку поколінь, цільності духовного життя людства – одна з провідних у цих творах. Поетеса часто екстраполює трагічну історію інших народів на національну долю свого рідного, що нерідко надає цим творам притчевого характеру. Притчевість часто виступає однією з найголовніших ознак філософської поезії.

Любов у філософській поезії Ліни Костенко зіткана із суперечностей, вона має різні міри вияву: від найвищого піднесення й ексталяції до ледь жеврюючих станів. У багатьох віршах змальовано любов не фізичну, а духовну, трансцендентно нескінченну, сповнену містичних осянь. Філософема любові часто розкривається в натурфілософській площині. В основі філософської поезії буттєві опозиції: вічне – проминальне, мрія – дійсність, радість – смуток, життя – смерть, смерть – безсмертя тощо.

Власний інтенціональний світ творить Ліна Костенко на основі біблійних сюжетів. Образи Книги книг завдяки своїй усезагальності і притчевості втягуються в контекст історії, актуалізуються, часто екстраполюючись на сьогочасні проблеми. Біблійні алюзії у віршах Ліни Костенко часто пов'язуються із морально-філософською проблематикою. Релігіософські вірші поетеси побудовані на субстанційних філософських опозиціях: добро – зло, любов – ненависть, святість – гріховність, сакральне – профанне.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

1. Криловець Н. В. Хронософські мотиви в творчості Ліни Костенко / Н. В. Криловець // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2011. – Вип. 21. – С. 247–259 (0,7 друк. арк.).

2. Криловець Н. В. Філософія творчості в поезії Ліни Костенко / Н. В. Криловець // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – Вип. 27. – С. 341–344 (0,5 друк. арк.).

3. Криловець Н. В. Мотив осені в натурфілософській поезії Ліни Костенко / Н. В. Криловець // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2012. – Вип. 61. – С. 229–232 (0,5 друк. арк.).

4. Криловець Н. В. Образ лісу в натурфілософській поезії Ліни Костенко / Н. В. Криловець // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – Вип. 28. – С. 119–127 (0,55 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Криловець Н. В. Філософська поезія Ліни Костенко. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.01 – українська література. – Національний університет «Острозька академія», Острого, 2012.

У дисертаційній роботі розкрито літературно-критичні й теоретичні аспекти творчості Ліни Костенко, досліджено філософську поезію та її генологічні особливості. Визначено домінантні образно-сміслові опозиції філософських поезій авторки. У дослідженні з'ясовано своєрідність художньо-образного мислення Ліни Костенко в контексті її духовного осягнення людського буття. Проаналізовано історіософський та культурософський аспекти художнього світу письменниці, висвітлено натурфілософську концепцію та морально-філософські особливості її поезій. Досліджено хронософський модус світорозуміння в поезії Ліни Костенко. У роботі розглянуто поетичну реалізацію філософських мотивів, характер переосмислення і трансформації універсальних міфоструктур. Проаналізовано символічну функцію біблійних образів, розкрито роль важливих біблійних філософем у структурі поетичних текстів Ліни Костенко. Відзначено синтез апокаліптичного світовідчуття та історіософського мислення поетеси.

Ключові слова: філософська поезія, натурфілософська поезія, хронософська поезія, культурософська поезія, історіософська поезія, морально-філософська проблематика, опозиція, філософський метажанр, мотив, символ.

АННОТАЦІЯ

Крыловец Н. В. Философская поэзия Лины Костенко. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.01 – украинская литература. Национальный университет «Острожская академия», Острог, 2012.

В диссертационной работе раскрыты литературно-критические и теоретические аспекты творчества Лины Костенко, исследована философская поэзия и ее генологические особенности. Определены доминирующие образно-смысловые оппозиции философских поэзий автора. В исследовании раскрыто своеобразие художественно-образного мышления Лины Костенко в контексте ее духовного постижения человеческого бытия. раскрыта натурфилософская концепция, сущность которой заключается в отождествлении человека со всем сущим в природе, и даже больше – в полной растворенности в ней. Выяснено, что в натурфилософских поэзиях Лины Костенко доминируют такие типы взаимоотношений человека и природы, как диалог и коэволюция. На натурфилософских стихотворениях поэтесса лежит печать панэкзистенциального единства двух миров: человеческого и природного. Именно в равноправии двух миров, в гармоничности их отношений и чувств Лина Костенко видит высшую сущность человеческого бытия. В ее натурфилософских поэзиях прослеживаются основные философские оппозиции: человек – природа, жизнь – смерть, гармония – дисгармония, личность – всеобщие законы бытия, природа – цивилизация, человек – плоды его деятельности, человек – будущее Земли, которые приобретают субстанциональное значение. Образы леса, сада, реки входят во внутренний мир лирической героини и становятся его неотъемлемой частью, которая олицетворяет мечту, спасение от одиночества и несвободы окултуренного мира. Автор в образе осени воплощает сущность человеческой жизни, в частности, течение времени и его непреходящесть.

Исследовано хронософский модус миропонимания в поэзии Лины Костенко. В художественно-философском видении автора время стремится к вечности, а жизнь умещается в одно мгновение. В хронософской поэзии Лины Костенко очерчена временная триада: время (мгновение) – вечность – память. Время стремится к вечности, а мгновение причастности к вечности стоит у истоков памяти. Время у поэтессы переменное и неизменное. Главенствующая в хронософских поэзиях философская оппозиция – мгновение и вечность.

Исследовано историософские и культурософские аспекты художественного мира писательницы. Выяснено, что тема творчества тесно сопряжена с постижением культурно-художественного опыта прошлого и мотивом прапамяти народа. Украинская ментальность, культура народа становятся источником вдохновения для художника. Также доказано, что поэт, оторвавшись от народа, не только не освобождается духовно, а напротив – лишает себя и свободы, и смысла жизни. В основе культурософских поэзий Лины Костенко лежат главенствующие философско-нравственные оппозиции: прометеизм – морфеизм, прометеизм – протеизм, верность – измена; социально-философские: художник – толпа, художник – общество, художник – власть.

Разрабатывая историческую тему, Лина Костенко поднимает актуальные проблемы национальной психологии, придает им философское звучание. В основе большинства историософских поэзий лежат такие оппозиции: индивид – толпа, верность – измена, пассионарность – индифферентность, пассеизм – профетизм и др. Проблема преемственности поколений, цельности духовной жизни человечества – главенствующая в этих стихотворениях. Поэтесса экстраполирует трагическую историю иных народов на национальную судьбу своего родного, что придает ее произведениям притчевый характер.

В диссертации исследуются и нравственно-философские особенности поэзий Лины Костенко. Выяснено, что любовь в философской лирике автора соткана из противоречий, у нее есть различные степени проявления: от наивысшей воодушевленности и экзальтации до едва тлеющих состояний. Во многих стихотворениях изображена любовь не физическая, а духовная, трансцендентально нескончаемая, полная мистических озарений. Философема любви часто раскрывается в натурфилософской плоскости. Природа, заряженная энергией любовного чувства, возвышает влюбленных, выводит их за пределы реальности – в сферу вечности и недостижимости. Проанализирована символическая функция библейских образов, раскрыта роль важных библейских философов в структуре поэтических текстов Лины Костенко. Библейские аллюзии в творчестве поэтессы приобретают острое нравственно-философское звучание. Новаторски интерпретирует Лина Костенко образ Иисуса Христа: Сын Божий выступает в ее творчестве последовательно демократическим, благородным, жертвенным и всепрощающим. Философская поэзия Лины Костенко на религиозную тему эстетически значимая, интеллектуальная. Она построена на глубоких философских оппозициях: добро – зло, любовь – ненависть, святость – греховность, сакральное – профанное и др. Отмечен синтез апокалиптического мироощущения и историософского мышления поэтессы.

Ключевые слова: философская поэзия, натурфилософская поэзия, хронософская поэзия, культурософская поэзия, историософская поэзия, нравственно-философская проблематика, оппозиция, философский метажанр, мотив, символ.

SUMMARY

Krylovets N. V. Philosophical poetry by Lina Kostenko. – Manuskript.

Dissertation for a Candidate degree in Philology. Specialty 10.01.01 – Ukrainian literature. The National University of Ostroh Academy. Ostroh, 2012.

The thesis reveals critical and theoretical aspects of the poetic pieces by Lina Kostenko. Within the paper the author examines philosophical poetry and its' genologic features. The dominating image-semantic oppositions in philosophical poems by Lina Kostenko are defined. The research reveals the originality of artistic and imaginative thinking in the context of the spiritual achievements of mankind. Historiosophic and culturesophic aspects of the author's artistic world are analyzed. The natural-philosophical concept, moral and philosophical features of her poetry are described. Chronosophical modus of Lina Kostenko's poems worldview is investigated. The author of the thesis discusses the poetic implementation of philosophical motives. Specific features of poet's rethinking and transforming of universal myth-structures are examined. The symbolic function of biblical imagery and the role of important biblical philosophies in the structure of poetic Kostenko's texts are analyzed. The synthesis of apocalyptic worldview and poet's historiosophical thinking is observed.

Key words: philosophical poetry, natural-philosophical poetry, chronosophical poetry, culturesophical poetry, historiosophical poetry, moral and philosophical problematic, opposition, philosophical meta-genre, motive, symbol.

Підписано до друку 14.12.2012. Формат 60x84/16.

Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Друк різнографія.

Умовн. друк. арк. 0,9

Наклад 100 прим. Зам. № 125.

Видавництво Національного університету «Острозька академія»
вул. Семінарська, 2, м. Острог, Рівненська обл., Україна, 35800

Свідоцтво про державну реєстрацію

РВ №1 від 8 серпня 2000 року